

Zaak C-98/24**Verzoek om een prejudiciële beslissing****Datum van indiening:**

6 februari 2024

Verwijzende rechter:

Obvodní soud pro Prahu 1 (Tsjechië)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

29 januari 2024

Partijen bij de procedure:

L.P.

A.K.

R.K.

R.F. von K.-K.

Verzoek om een prejudiciële beslissing**Verwijzende rechter**

De Obvodní soud pro Prahu 1 (rechter in eerste aanleg Praag, Tsjechië), [omissis] namens welke een gemachtigde gerechtscommissaris optreedt, namelijk [omissis], notaris te Praag [omissis], Tsjechië.

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

1. Erflater L.K., die ten tijde van zijn overlijden woonachtig was te P., Tsjechië, is overleden op 24 augustus 2022. Krachtens de verklaringen die zijn afgelegd door de partijen bij de procedure en de relevante stukken (afschriften van in Duitsland opgestelde akten van de burgerlijke stand) heeft de rechter vastgesteld dat de erflater weduwnaar was, dat hij twee kinderen had, namelijk zijn dochters E.D. en N.K., en dat hij [drie] kleinkinderen had, namelijk A.K., R.K. en R.F. von K.-K., die kinderen zijn van N.K.

2. Raadpleging van de Evidence právních jednání pro případ smrti (register van uiterste wilsbeschikkingen), die wordt beheerd door de Notářská komora České republiky (kamer van notarissen, Tsjechië), heeft uitgewezen dat de erflater tot twee keer toe bij uiterste wil heeft beschikt, namelijk bij:
  - een verklaring van onterving, die is afgelegd in de vorm van een authentieke (notariële) akte, die op 23 juni 2015 is opgesteld door JUDr. I.S., notaris te P., en die is voorzien van het nummer NZ 149/2015; vanuit het oogpunt van het Tsjechische recht (in de ruime zin van het woord) is hiermee bij uiterste wil beschikt (zie R. Fiala, L. Drápal et al., *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*, 2e ed., Praag, C.H. Beck 2022, blz. 62) voordat verordening nr. 650/2012 van kracht is geworden (de verordening is van kracht sinds 17 augustus 2015);
  - een testament, dat is opgesteld in de vorm van een authentieke (notariële) akte, die op 20 december 2017 is opgesteld door mr. R.N., notaris te P., die is voorzien van het nummer NZ 563/2017 en waarbij tevens het recht is gekozen waardoor de erfopvolging van de erflater wordt beheerst in de zin van artikel 22, lid 1, van verordening nr. 650/2012.
3. Bij conclusie van 30 november 2022 heeft de gemachtigde van dochter N.K. en de kleinkinderen A.K., R.K. en R.F. von K.-K. aangegeven dat de erflater tezamen met zijn echtgenote E.K., die is geboren op 20 december 1927 en is overleden op 9 januari 2007, op 2 november 1999 door Dr. J.F., notaris te H., Duitsland, een gemeenschappelijk testament (in het origineel „gemeinschaftliches Testament”) heeft laten opstellen in overeenstemming met het Bürgerliche Gesetzbuch (Duits burgerlijk wetboek). Een dergelijk testament staat tevens bekend als „Berlijns testament”. Vervolgens is dit gemeenschappelijke testament gedeeltelijk gewijzigd bij gezamenlijke verklaring, die door de echtgenoten op 8 februari 2001 is afgelegd voor notaris J.F. Volgens de gemachtigde van de dochter en de kleinkinderen was en is dit testament, in de bewoordingen die voortvloeien uit de latere verklaring (hierna: „gemeenschappelijk testament”), een geldige verklaring van gemeenschappelijke uiterste wilsbeschikking van de erflater en zijn echtgenote en is deze verklaring opgesteld in overeenstemming met de geldende bepalingen van het Duitse recht. De gemachtigde heeft in zijn conclusie van 30 november 2022 de inhoud van het gemeenschappelijke testament en de in Duitsland geldende juridische regeling nader toegelicht en heeft daarbij aangevoerd dat de erflater en zijn echtgenote hun testamentaire vrijheid (in het Duits: „Testierfreiheit”) voor het geval van het overlijden van een van hen uitdrukkelijk hebben beperkt. Naar de mening van de gemachtigde had de erflater de kring van zijn erfgenamen na het overlijden van [zijn

echtgenote] enkel kunnen wijzigen door een van de begunstigen van hun gemeenschappelijke testament tot de nalatenschap te roepen, zodat hij alleen had kunnen kiezen uit zijn dochters N.K. en E.D. en hun kinderen. Aldus heeft de gemachtigde de zogeheten bindende werking van een gemeenschappelijk testament gestaafd, die tot gevolg heeft dat de rechtsbetrekkingen van erflaters die een dergelijk testament laten opstellen duurzaam worden geregeld en dat deze betrekkingen na het overlijden van de eerste echtgenoot niet meer anders kunnen worden gewijzigd dan op de wijze waarin wordt voorzien in het door beide echtgenoten nagelaten gemeenschappelijke testament.

4. In zijn bij hoger beroep bestreden beslissing in zaak 37 D 227/2022–118 is de verwijzende rechter tot de slotsom gekomen dat de Tsjechische rechterlijke instanties overeenkomstig artikel 4 van verordening nr. 650/2012 bevoegd zijn om uitspraak over de erfopvolging te doen en dat deze territoriale bevoegdheid volgt uit § 98, lid 1, onder a), van de zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (wet nr. 292/2013 betreffende specifieke gerechtelijke procedures). De rechter heeft er tevens op gewezen dat de erfopvolging overeenkomstig artikel 22, lid 1, van verordening nr. 650/2012 in het geheel wordt beheerst door het Tsjechische recht.
5. De verwijzende rechter heeft aan dochter N.K. het recht ontzegd om aan de procedure betreffende de nalatenschap van de erflater te blijven deelnemen en heeft geoordeeld dat de procedure zal worden voortgezet in de uitsluitende tegenwoordigheid van L.P., die de enige erfgename van de erflater is in overeenstemming met het testament van 20 december 2017.
6. Naar aanleiding van het rechtsmiddel dat is ingesteld dat door dochter N.K. en de kleinkinderen A.K., R.K. en R.F. von K.-K. heeft de appelrechter de beslissing van de verwijzende rechter gedeeltelijk bevestigd (ten aanzien van het deel van het dictum dat betrekking heeft op het feit dat N.K. niet bevoegd is om deel te nemen aan de procedure). Voor het overige is de beslissing vernietigd, en de zaak is ter heroverweging terugverwezen naar de rechter in eerste aanleg.
7. De appelrechter heeft zich beroepen op artikel 26, lid 2, van verordening nr. 650/2012 („Indien een persoon volgens het krachtens artikel 24 of artikel 25 toepasselijke recht bevoegd is om bij uiterste wil te beschikken, is een wijziging van dat recht niet van invloed op zijn bevoegdheid om die uiterste wil te wijzigen of te herroepen.”). Op grond daarvan heeft deze rechter gepreciseerd: „De bekwaamheid van (de rechtens openstaande mogelijkheid voor) de erflater tot het wijzigen of herroepen van het deel van het gemeenschappelijke testament waarbij hij zijn kleinkinderen tot de nalatenschap heeft geroepen (in het geval dat zijn echtgenote reeds is overleden) valt

derhalve onvoorwaardelijk onder het Duitse en niet onder het Tsjechische recht [...]” Volgens de appelrechter wordt deze conclusie evenmin weersproken door het standpunt dat wordt ingenomen door Magdalena [Pfeiffer] (M. Pfeiffer, M., Dědický statut – právo rozhodné pro přeshraniční dědické poměry, Praag, Wolters Kluwer ČR 2017, blz. 173). Naar het oordeel van de appelrechter volgt uit het toegelichte standpunt niets anders ten aanzien van de feiten van de onderhavige zaak dan dat, indien de erflater bekwaam was om een gemeenschappelijk testament te laten opstellen krachtens het door hem „gekozen” (zie artikel 83, lid 4, van verordening nr. 605/2012) Duitse recht, hij op elk later tijdstip bevoegd [was] om deze wilsbeschikking te wijzigen of te herroepen overeenkomstig het Duitse recht, ongeacht de bepalingen van enig ander recht dat op het tijdstip van wijziging of herroeping van de wilsbeschikking van toepassing [was] (noot: het betreft het toepasselijke recht waardoor de erfopvolging in het geheel wordt beheerst), dat wil zeggen ongeacht de bepalingen van het naderhand door de erflater gekozen Tsjechische recht. Volgens de appelrechter is het feit dat de bepalingen van het Tsjechische recht de erflater niet alleen niet verboden om de in het gemeenschappelijke testament verrichte aanwijzing van zijn erfgenamen te herroepen, maar dat zij een dergelijke herroeping zonder beperkingen mogelijk maakten (anders dan het geval is naar Duits recht) derhalve geenszins van invloed op het antwoord op de vraag of het Duitse recht op de wijziging of herroeping van het gemeenschappelijke testament van toepassing is.

8. De appelrechter heeft de rechter in eerste aanleg verzocht om, na bewijs met betrekking tot de bepalingen van het Duitse recht te hebben verkregen, vast te stellen of en, subsidiair, onder welke voorwaarden de gevolgen van het deel van het gemeenschappelijke testament waarbij de kleinkinderen A.K., R.K. en R.F. von K.-K. tot de nalatenschap van de erflater zijn geroepen, naar Duits recht kunnen worden uitgesloten zoals de erflater dat heeft gedaan in de verklaring van onterving van 23 juni 2015 alsook in het testament van 20 december 2017. Pas dan kan het geschil over de erfopvolging tussen de in het testament van 20 december 2017 benoemde erfgename, namelijk L.P., en de hierboven genoemde kleinkinderen van de erflater worden beslecht [...]. De gevolgen van de benoeming van L.P. als erfgename van de erflater in het testament van 20 december 2017 en die van de onterving van de kleinkinderen A.K., R.K. en R.F. von K.-K. in de akte van 23 juni 2015 moeten naar Duits recht worden beoordeeld.

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële vragen

De verwijzende rechter stelt drie prejudiciële vragen. De **eerste vraag** betreft de definitie van het begrip „uiterste wilsbeschikking”. De vraag luidt of artikel 3, lid 1, onder d), van verordening nr. 650/2012 dan wel artikel 83, leden 3 en 4, gelezen in samenhang met voornoemd artikel 3, lid 1, onder d), van deze verordening aldus moet worden uitgelegd dat het begrip „uiterste wilsbeschikking” ook betrekking heeft op een verklaring van onterving. Voor het geval dat de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord, betreft de **tweede vraag** de uitlegging van het op de erfopvolging toepasselijke recht in het geval dat de erflater, die meerdere nationaliteiten had, vóór 17 augustus 2015 meermaals bij uiterste wil heeft beschikt. De **derde vraag** heeft betrekking op de uitlegging van artikel 26, lid 2, van verordening nr. 650/2012, namelijk op de vraag in hoeverre deze bepaling uitsluit dat een latere wijziging van het toepasselijke recht gevolgen heeft voor de bekwaamheid van de betrokken persoon om zijn uiterste wilsbeschikking te wijzigen of te herroepen.

Prejudiciële vragen

1. Moet artikel 83, leden 3 en 4, van verordening nr. 650/2012, gelezen in samenhang met artikel 3, lid 1, onder d), van verordening nr. 650/2012, aldus worden uitgelegd dat het begrip „uiterste wilsbeschikking” ook betrekking heeft op een verklaring van onterving?
2. Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord: moet artikel 83, lid 4, van verordening nr. 650/2012 aldus worden uitgelegd dat indien de erflater vóór 17 augustus 2015 meermaals schriftelijk een uiterste wilsbeschikking heeft opgesteld die in overeenstemming was met het recht van een lidstaat dat hij krachtens deze verordening had kunnen kiezen, het recht dat wordt beschouwd als datgene dat is gekozen als het recht dat op de erfopvolging van toepassing is, het recht is in overeenstemming waarmee hij vóór 17 augustus 2015 voor het laatst bij uiterste wil heeft beschikt?
3. Moet artikel 26, lid 2, van verordening nr. 650/2012 aldus worden uitgelegd dat indien de erflater in zijn bekwaamheid om bij uiterste wil te beschikken was beperkt krachtens een uiterste wilsbeschikking die is opgesteld in overeenstemming met het recht waardoor zijn erfopvolging in het geheel vóór 17 augustus 2015 werd beheerst, en indien de voorwaarden voor de uitoefening van zijn bekwaamheid om bij uiterste wil te beschikken zijn gewijzigd als gevolg van een latere wijziging van dat recht, de bekwaamheid van de erflater om bij uiterste wil te beschikken nog steeds beperkt is overeenkomstig het recht dat op zijn erfopvolging van toepassing zou zijn geweest indien hij was overleden op de datum van sluiting van de betreffende

erfovereenkomst, ongeacht het feit dat hij overeenkomstig het recht waardoor zijn erfopvolging op de datum van zijn overlijden in het geheel wordt beheerst gerechtigd was om de gesloten erfovereenkomst te beëindigen (te herroepen of te wijzigen)?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Artikel 19, lid 3, onder b), VEU

Artikel 267, onder b), eerste alinea, VWEU

Artikel 3, lid 1, onder d), van verordening (EU) nr. 650/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli 2012 betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en de aanvaarding en de tenuitvoerlegging van authentieke akten op het gebied van erfopvolging, alsmede betreffende de instelling van een Europese erfrechtverklaring (hierna: „verordening nr. 650/2012”)

Artikel 26, lid 2, van verordening nr. 650/2012

Artikel 83, leden 3 en 4, van verordening nr. 650/2012

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (wet nr. 91/2012 betreffende het internationaal privaatrecht): § 2a en § 73a

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (wet nr. 89/2012 tot vaststelling van het burgerlijk wetboek; hierna: „oz”): § 1476, § 1491 tot en met § 1497, § 1537 en 1538, § 1576, § 1642, § 1643 en § 1646

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (wet nr. 292/2013 betreffende specifieke gerechtelijke procedures; hierna: „wet betreffende specifieke procedures”): § 1, § 2, onder f), § 3, lid 1, § 98, lid 1, onder a), § 100, § 101, § 103, § 110, § 113, § 138 en § 169

Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) [wet nr. 358/1992 betreffende notarissen en hun werkzaamheden (wet op de notarissen)]: § 4, § 7, § 8, § 13 en § 35b

Vyhláška č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy (besluit nr. 37/1992 tot vaststelling van het reglement voor de procesvoering van de rechterlijke instanties van eerste en tweede aanleg): § 90

Aangehaalde nationale rechtsleer

M. Pfeiffer, *Dědický statut – právo rozhodné pro přeshraniční dědické poměry*, Praag, Wolters Kluwer ČR 2017

R. Fiala, L. Drápal et al., *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*, 2e ed., Praag, C.H. Beck 2022

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

De verwijzende rechter stelt de prejudiciële vragen omdat hij tot de slotsom is gekomen dat een uitspraak over de uitlegging of de geldigheid van het Unierecht noodzakelijk is om de zaak te kunnen beslechten. Volgens de verwijzende rechter is evenmin sprake van een *acte clair* of *acte éclairé* in de zin van het arrest van 6 oktober 1982, CILFIT/Ministerie van Volksgezondheid, C-283/81, EU:C:1982:335.

Eerste prejudiciële vraag

1. Overeenkomstig de oz is een uiterste wilsbeschikking in de enge zin van het woord een erfovereenkomst, een testament of een codicil (§ 1491 oz) en is een gemeenschappelijk testament uitdrukkelijk uitgesloten (§ 1496 oz). Volgens artikel 3, lid 1, onder b), van verordening nr. 650/2012 kan een gemeenschappelijk testament worden opgevat als een „erfovereenkomst”, en op dat punt is ook het Oberste Gerichtshof (hoogste federale rechter in burgerlijke en strafzaken, Oostenrijk) tot soortgelijke conclusies gekomen (zie Beschluss des Obersten Gerichtshofes van 29 juni 2020, zaaknummer 2 Ob 123/19f). In de Tsjechische rechtsleer worden evenwel ook andere, niet uitdrukkelijk in § 1491 oz genoemde rechtshandelingen van de erflater waarmee hij de betrekkingen na zijn overlijden regelt opgevat als uiterste wilsbeschikkingen in de ruime zin van het woord. Naast het testament, de erfovereenkomst en de codicil moet ook de **verklaring van onterving** onder meer daartoe worden gerekend (zie R. Fiala, L. Drápal et al., *Občanský zákoník IV*, blz. 62).
2. De verwijzende rechter is van oordeel dat het redelijk en billijk is, alsook in overeenstemming met de algemeen aanvaarde opvatting van een uiterste wilsbeschikking waarbij een erflater bij uiterste wil beschikt, hetzij positief, door zijn erfgenamen aan te wijzen, hetzij negatief, door aan wettelijke erfgenamen (kinderen of, in voorkomend geval, andere bloedverwanten in neergaande lijn) een wettelijk erfdeel of erfrecht te ontzeggen, om artikel 83, lid 4, gelezen in samenhang met artikel 3, lid 1, onder d), van verordening nr. 650/2012 aldus uit te leggen dat een uiterste wilsbeschikking in de zin van deze bepalingen niet alleen kan bestaan in een testament, een gemeenschappelijk testament of een erfovereenkomst maar ook in een verklaring van

onterving (hetzelfde kan worden aangenomen uit hoofde van artikel 83, lid 3). Volgens de verwijzende rechter is een verklaring van onterving een van de vormen die kunnen worden aangenomen door een negatief testament, waarbij de erflater naar buiten toe zijn wil kenbaar maakt om bepaalde personen, die anders van rechtswege wel van hem zouden erven, niet te laten erven. Dit is vergelijkbaar met een situatie waarin de erflater in een testament (gemeenschappelijk testament of erfovereenkomst) specifieke personen aanwijst die van hem zullen erven. Zowel in een testament (gemeenschappelijk testament of erfovereenkomst) als in een negatief testament (dat wil zeggen ook in een verklaring van onterving) regelt de erflater zijn rechtsopvolging of, met andere woorden, **regelt hij de (rechts)betrekkingen na zijn overlijden.**

3. In de Tsjechische rechtsleer wordt het onterven van personen in overeenstemming met de oz aldus opgevat dat aan een erfgenaam een wettelijk erfrecht wordt ontnomen (volledige onterving) of een recht op verplichte deelneming wordt beperkt (gedeeltelijke onterving). Overeenkomstig § 1643, lid 1, oz zijn de kinderen van de erflater en, indien de kinderen niet erven, zijn bloedverwanten in neergaande lijn zijn wettelijke erfgenamen. Vanuit het oogpunt van de erflater kan het onterven van personen worden opgevat als een (definitieve) maatregel (ultima ratio) waarmee de erflater (onwaardige) bloedverwanten in neergaande lijn straft wanneer zij zich hebben gedragen op een wijze die feitelijk voldoet aan minstens een van de wettelijke voorwaarden voor onterving (zie R. Fiala, L. Drápal et al., *Občanský zákoník IV*, blz. 388).
4. In artikel 3, lid 1, onder d), van verordening nr. 650/2012 is evenwel uitdrukkelijk bepaald dat alleen een testament, een gemeenschappelijk testament of een erfovereenkomst een uiterste wilsbeschikking is. In het kader van deze opsomming **is geen sprake van** bijvoorbeeld een codicil of een **verklaring van onterving**. In artikel 83, leden 3 en 4, van verordening nr. 650/2012 wordt het begrip „uiterste wilsbeschikking” gehanteerd. Derhalve rijst de vraag of het begrip „uiterste wilsbeschikking” in de zin van voornoemd artikel inderdaad moet worden geacht uitsluitend betrekking te hebben op de drie soorten (types) uiterste wilsbeschikking als genoemd in artikel 3, lid 1, onder d), van verordening nr. 650/2012, en of een dergelijke uiterste wilsbeschikking niet ook kan bestaan in een andere rechtshandeling van de erflater waarbij hij de [rechts]betrekkingen na zijn overlijden regelt. De verwijzende rechter is van oordeel dat het niet logisch is dat het begrip „uiterste wilsbeschikking” betrekking heeft op een testament (waarbij de erflater zijn erfgenamen en, in voorkomend geval, tevens zijn legatarissen aanwijst) en dat het tegelijkertijd geen betrekking heeft op een verklaring van onterving (als een van de vormen die door een negatief testament kan worden aangenomen)

waarbij de erflater aan een erfgenaam een erfrecht of een wettelijk erfdeel ontzegt, met name gelet op het feit dat **de erflater aldus evenzeer bij uiterste wil beschikt**.

Tweede prejudiciële vraag

1. Voor het geval dat de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord, is de verwijzende rechter van oordeel dat nog niet is uitgemaakt welk recht op de erfopvolging van toepassing is indien de erflater vóór 17 augustus 2015 meermaals bij uiterste wil heeft beschikt als persoon met meer dan een nationaliteit.
2. De erflater kon vóór 17 augustus 2015 meermaals bij uiterste wil beschikken, en indien hij destijds een persoon was met meer dan één nationaliteit, kon hij [tevens] bij uiterste wil beschikken in meer dan een staat waarvan hij toentertijd de nationaliteit bezat. Uiteraard rijst de vraag welk van deze rechtsstelsels op het tijdstip van overlijden van de erflater op de erfopvolging van toepassing was in de zin van artikel 83, lid 4, van verordening nr. 650/2012. De verwijzende rechter gaat ervan uit dat het op de erfopvolging toepasselijke recht het nationale recht moet zijn op grond waarvan de erflater vóór 17 augustus 2015 voor het laatst bij uiterste wil heeft beschikt. Aangezien erflater L.K. op 2 november 1999 tezamen met zijn echtgenote E.K. een gemeenschappelijk testament naar Duits recht (en door een Duitse notaris) heeft laten opstellen en hij op 23 juni 2015 overeenkomstig het Tsjechische recht een verklaring van onterving heeft afgelegd ten aanzien van een Tsjechische notaris, wordt derhalve het Tsjechische recht geacht te zijn gekozen als het op de erfopvolging toepasselijke recht in de zin van artikel 83, lid 4, van verordening nr. 650/2012.

Derde prejudiciële vraag

1. **Enerzijds** wordt voornoemde bepaling in de rechtsleer, met name in Duitsland, aldus uitgelegd dat zij tot doel heeft om de rechtszekerheid te waarborgen en dat, gelet op deze doelstelling, deze regeling ook moet worden toegepast ten aanzien van gevallen waarin de erflater als gevolg van een wijziging van het op de erfopvolging toepasselijke recht niet zozeer zijn bekwaamheid om bij uiterste wil te beschikken heeft verloren maar (alleen) de voorwaarden voor de uitoefening van die bekwaamheid zijn gewijzigd. Volgens deze uitlegging wordt de herroeping of wijziging van een uiterste wilsbeschikking ook in dat geval beheerst door het recht dat van toepassing was op het tijdstip waarop oorspronkelijk bij uiterste wil is beschikt (ten tijde van de opstelling van het gemeenschappelijke testament). **Anderzijds** gaat verwijzende rechter ervan uit dat de testamentaire bekwaamheid van artikel 26, lid 2, van verordening nr. 650/2012 aldus moet worden

uitgelegd dat ten aanzien van de bekwaamheid van een persoon om zijn uiterste wilsbeschikking te wijzigen of te herroepen geen sprake kan zijn van gevolgen van een naderhand verrichte wijziging van het toepasselijke recht. Dat betekent dat de erflater, indien hij bekwaam was om een testament te laten opstellen, op elk later tijdstip steeds gerechtigd was om een dergelijke wilsbeschikking te herroepen of te wijzigen.

2. De verwijzende rechter benadrukt met name dat artikel 26, lid 2, van verordening nr. 650/2012 aanvankelijk uitging van het omgekeerde scenario dan dat van de onderzochte erfopvolgingszaak. Het betrof een situatie waarin een erflater die ten tijde van zijn uiterste wilsbeschikking in overeenstemming met het daarop toepasselijke recht bekwaam was om bij uiterste wil te beschikken als gevolg van een wijziging van dat recht de bekwaamheid om bij uiterste wil te beschikken had verloren en zijn wilsbeschikking derhalve niet meer kon herroepen of wijzigen. Alleen in overeenstemming met de Duitse rechtsleer (waarnaar de gemachtigde van de kleinkinderen van de overledene heeft verwezen) kan deze bepaling (ook) worden geacht tot doel te hebben de rechtszekerheid te waarborgen en kan de besproken regeling, gelet op deze doelstelling, ook worden geacht van toepassing te zijn op gevallen waarin de erflater als gevolg van een wijziging van het op de erfopvolging toepasselijke recht zijn beschikkingsbekwaamheid niet heeft verloren en waarin (uitsluitend) de voorwaarden voor de uitoefening van die bekwaamheid zijn gewijzigd. Volgens de Duitse rechtsleer moet ook in dit geval het recht dat van toepassing was op het tijdstip waarop oorspronkelijk bij uiterste wil is beschikt (dat wil zeggen waarop het gemeenschappelijke testament is opgesteld) op de herroeping of wijziging van de uiterste wilsbeschikking van toepassing blijven. Dit standpunt wordt evenwel niet unaniem gedeeld. Uiteindelijk gaat zelfs M. Pfeiffer ervan uit dat wanneer de betrokken persoon bekwaam was om bij uiterste wil te beschikken in overeenstemming met het recht dat van toepassing was op het tijdstip waarop hij bij uiterste wil heeft beschikt, hij zijn wilsbeschikking naderhand te allen tijde kan wijzigen of intrekken, ongeacht de relevante bepalingen van het recht dat op het tijdstip van wijziging of herroeping van toepassing was. Indien de erflater bekwaam was om een testament te laten opstellen, is hij nog steeds bekwaam om een dergelijke wilsbeschikking naderhand op elk tijdstip te herroepen of te wijzigen (M. Pfeiffer, Dědický statut, blz. 173).
3. Volgens de verwijzende rechter **volgt niet** uit artikel 26, lid 2, van verordening nr. 650/2012 dat een beperking van de beschikkingsbekwaamheid van de erflater „tot in de eeuwigheid wordt bestendig” overeenkomstig het recht dat op zijn erfopvolging van toepassing is indien hij komt te overlijden op de datum waarop de [oorspronkelijke] erfovereenkomst wordt gesloten, ongeacht het feit

dat de erflater overeenkomstig het recht waardoor zijn erfopvolging op het tijdstip van zijn overlijden in het geheel wordt beheerst gerechtigd was om de erfovereenkomst te beëindigen (te herroepen of te wijzigen).

4. De verwijzende rechter gaat ervan uit dat de testamentaire bekwaamheid van artikel 26, lid 2, van verordening nr. 650/2012 aldus moet worden uitgelegd dat geen sprake kan zijn van gevolgen van een latere wijziging van het toepasselijke recht voor iemands bekwaamheid om een uiterste wilsbeschikking te wijzigen of te herroepen.

Procesbevoegdheid van de gemachtigde gerechtscommissaris die namens de verwijzende rechter verzoekt om een prejudiciële beslissing

1. Paragraaf 1, lid 1, van de wet betreffende specifieke procedures luidt: „Overeenkomstig de onderhavige wet onderzoeken de rechterlijke instanties de in deze wet opgesomde rechtsvragen en beslissen zijn daarop.” Paragraaf 100, lid 1, van voornoemde wet luidt: „De door de rechter in eerste aanleg in het kader van de erfopvolgingsprocedure te verrichten handelingen worden verricht door een door de rechter gemachtigde notaris in zijn hoedanigheid van gerechtscommissaris, tenzij in de hieronder genoemde bepalingen anders wordt bepaald.” In § 100, lid 2, van deze wet wordt gewezen op uitzonderingen waarop § 100, lid 1, van de wet niet van toepassing is. In die lijst worden verzoeken om een prejudiciële beslissing niet genoemd, zodat de gemachtigde gerechtscommissaris bevoegd is om een dergelijk verzoek in te dienen. Paragraaf 101, lid 2, van de genoemde wet luidt: „Wanneer de procedure aanhangig is gemaakt, vertrouwt de rechter de uitvoering van de te verrichten handelingen bij niet te betekenen beslissing toe aan de bevoegde notaris.”
2. Paragraaf 103, lid 4, van de wet betreffende specifieke procedures luidt: „**Notarissen, kandidaat-notarissen, notarissen in opleiding en notarieel medewerkers die overeenkomstig andere wettelijke bepalingen zijn geslaagd voor de door hen af te leggen bevoegdheidsproef beschikken in het kader van een erfopvolgingsprocedure en bij de uitoefening van de werkzaamheden van een gerechtscommissaris over alle bevoegdheden waarover de rechter bij de uitoefening van zijn openbare rechterlijke gezag beschikt.**”
3. Paragraaf 90, lid 1, van het Tsjechische reglement voor de procesvoering luidt: „In de uitspraak betreffende de erfopvolging wordt de naam van de gerechtscommissaris alsook het adres van zijn notariële kantoor vermeld en wordt aangegeven dat de ter zake van de erfopvolging bevoegde rechter hem in het kader van de

erfopvolgingsprocedure heeft belast met de uitvoering van werkzaamheden als gerechtscommissaris.” In de instructie betreffende de mogelijkheid om beroep [tegen een dergelijke uitspraak] in te stellen wordt als plaats waar het hogere beroep moet worden ingesteld het adres van de ter zake van de erfopvolging bevoegde rechterlijke instantie alsook dat van het notariële kantoor van de gerechtscommissaris vermeld. Het schriftelijke afschrift van de uitspraak betreffende de erfopvolging wordt ondertekend door de gerechtscommissaris, de overeenkomstig § 24, lid 1, van de Tsjechische wet betreffende notarissen aangewezen plaatsvervanger van de notaris, de vennoot van de notaris of de kandidaat-notaris die door de kamer van notarissen is aangewezen om de notaris te vervangen bij de uitoefening van zijn taken.

[...]

WERKDOCUMENT